

Roller och ansvar för arbetet med ensamkommande barn och ungdomar i Uppsala län

*– olika myndigheter och andra berörda
aktörers uppdragsområden*

INLEDNING

Årligen kommer ett stort antal ensamkommande barn till Sverige för att söka asyl. Deras levnadsöden och bakgrund varierar, men gemensamt för dem alla är att de befinner sig i en utsatt situation. Barnen har separerats från sina familjer, är ensamma i ett främmande land och väntar på ett livsavgörande beslut om att stanna eller återvända.

Konventionen om barnets rättigheter antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Året därpå ratificerade Sverige barnkonventionen, vilket innebär att Sverige har förbundit sig att följa barnkonventionen, men att konventionen inte gäller som svensk lag.

Barnkonventionen berör alla de verksamhetsområden som arbetar med ensamkommande barn och för samtliga ska det finnas en ambition att bli ännu bättre på att möta barnen på deras villkor.

Grundläggande för Uppsala läns mottagande av ensamkommande barn är att det ska finnas en omsorg som tar fasta på barnets rättigheter, rätten till inflytande samt likabehandling. Det faller på berörda parter som är inblandade i barnets omsorg att säkerställa att detta sker utifrån barnets bästa.

Alla kommuner i länet har idag en överenskommelse med Migrationsverket om mottagande av ensamkommande barn. Då antalet ensamkommande barn som söker asyl i Sverige ökat de senaste åren och prognosen för de närmaste åren ligger på drygt 4000 per år har gruppen blivit en angelägenhet och behovet av boendeplatser är stort.

Skriften har tagits fram av en arbetsgrupp med representanter från socialtjänst, HVB, utslussverksamhet, Uppsalas god manförening samt Länsprojekt för ensamkommande barn. Framtagandet har skett inom ramen för den regionala handlingsplan som utarbetats under 2012 i länsprojektet, ”Regional samordning för ensamkommande barn och ungdomar”. Dokumentet vänder sig till tjänstemän i kommun och landsting, lekmän, ideella sektorn samt andra aktörer som i sin verksamhet träffar och/eller arbetar med målgruppen.

Förhoppningen är att skriften ska ge bättre kännedom om de aktörer som är del av ett ensamkommandes barn eller ungdoms mottagande och genom mer kunskap om varandras uppdrag och ansvarsområden ska dokumentet komma de ensamkommande barnen till godo.

Innehållsförteckning

Håll in Ctrl och klicka på en rubrik för att hoppa dit direkt

Olika myndigheters ansvarsområde	5
Migrationsverket	5
Ansökan om asyl	5
Skäl för att bevilja asylsökande uppehållstillstånd	5
Åldersbedömning	6
Efterforska familjemedlemmar.....	6
Ekonomiska bistånd till barnen	6
Återvändande	7
Anvisningar till kommunerna	7
Statliga ersättningar till kommunerna	7
Övrigt	8
Vid uppehållstillstånd.....	8
Vid avslag.....	8
Avvikelser	8
Familjeåterförening	9
Vid föräldrarnas ankomst.....	9
LMA-kort och ICA-kort.....	10
Villkor för att få pass.....	10
Länsstyrelsen	10
Kommunen	11
Utreda barnets behov.....	11
Olika former av placeringar	11
Jourhem	12
Privat placering	12
Familjehem.....	12
HVB	12
Utsluss/18+.....	13
Efter placeringen upphört.....	13
God man	13
Utse god man.....	14
God mans uppdrag	14

Entledigande av god man	15
Skolgång	15
Särskilt förordnad vårdnadshavare (SFV).....	166
Efterforska familjemedlemmar.....	16
Övrigt	16
Barn utsatta för människohandel.....	16
Socialtjänsten skyldighet att lämna uppgifter	17
Socialstyrelsen.....	17
Landstinget	17
Migrationshälsan Cosmos	178
Röda Korsets behandlingscenter	188
Barn- och ungdomspsykiatri (BUP).....	18
Idéburen sektor.....	189
Rätten till tolk.....	19
Forskningsgenomgång	20
Skola.....	20
Människohandel	20
Mottagande, första tiden i Sverige	20
Samordning och ansvarsområden.....	21
God man-rollen	21
Fallstudier.....	21
Barnets rättigheter	21
Viktiga länkar	23

Olika myndigheters ansvarsområde

Migrationsverket

Ansvarar bland annat för att:

- ta emot och pröva asylansökan.
- i förekommande fall göra åldersbedömningar.
- efterforska barnets familjemedlemmar under asyltiden.
- handlägga frågor som rör ekonomiskt bistånd till barnen.
- arbeta med återvändandet för de barn som inte beviljas uppehållstillstånd.
- anvisa barnet till en kommun för boende.
- administrera ersättningar till kommuner.

Ansökan om asyl

Rätten till asylprövning är en del av en överenskommelse som Sverige har slutit med de flesta demokratiska länder. Utlänningslagen säger att Migrationsverket ska ta särskild hänsyn till barnets bästa. När barnets asylskäl ska prövas ska handläggaren, så mycket som möjligt, anpassa utredningen efter barnets ålder, mognad och hälsa. Det innebär vidare att asylskälen som barnet uppger ska utredas samt prövas. Särskild hänsyn tas dock till barnets ålder; ett barn kan i vissa fall få stanna där en vuxen asylsökande skulle få avslag.

När en minderårig söker asyl innebär det att hen har lämnat sitt land för att söka skydd i ett annat land. Barn eller ungdomar kan emellertid inte själva söka asyl. De måste ha en god man som i föräldrarnas ställe kan ta tillvara deras intressen. Barnet kan lämna ansökan själv, men ansökan kommer inte att behandlas förrän gode mannen eller det offentliga biträdet har godkänt den. Initialt tilldelas alla barn och ungdomar som söker asyl ett offentligt biträde som kan ge den juridiska hjälp de behöver. Om ett ensamkommande barn tidigare har ansökt om asyl i ett annat EU-land, omfattas barnet av den så kallade **Dublinförordningen** (överenskommelser mellan EU:s medlemsstater, Norge, Island, Lichtenstein och Schweiz). Tidigare skulle barnets asylansökan ha prövats i det medlemsland där det ensamkommande barnet först lämnat in sin asylprövning.

I och med en dom som kom den 6 juni 2013 från EU-domstolen ska barn med öppna asylärenden i fler än ett land, (det vill säga så länge ett medlemslands myndigheter inte fattat beslut i ärendet), prövas i det medlemsland där barnet befinner sig. Bedömning är att Dublinförordningen även i fortsättningen gäller för ensamkommande barn som redan fått en asylansökan prövad i ett annat medlemsland. Barnet har **inte rätt till offentligt biträde** vid ett eventuellt överklagande. Gode mannen kan även – för barnets räkning – överklaga beslutet om överföring till ett annat land.

Skäl för att bevilja asylsökande uppehållstillstånd

Flykting bedöms den som har välgrundade skäl att vara rädd för förföljelse på grund av:

- ras
- nationalitet
- religiös eller politisk uppfattning
- kön

- sexuell läggning eller
- tillhörighet till viss samhällsgrupp

Alternativt skyddsbehövande bedöms den som:

- löper risk att straffas med döden
- löper risk att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller
- som civilperson löper allvarlig risk att skadas på grund av väpnad konflikt

Övrigt skyddsbehövande bedöms den som:

- inte kan återvända till hemlandet på grund av väpnad konflikt eller på grund av svåra motsättningar i hemlandet
- känner välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp
- inte kan återvända till hemlandet på grund av miljökatastrof

Synnerligen ömmande omständigheter bedöms den som:

- direkt knutna till deras personliga förhållanden, som synnerligen allvarligt hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situationen i hemlandet (möjligheten till att få de grundläggande behoven tillfredsställda).

Från och med 1 juli 2014 kommer en ny lagförändring träda i kraft. Förändringen innebär att den nuvarande lagtexten i utlänningslagen om synnerligen ömmande omständigheter ska ändras till den juridiskt mer generösa termen **särskilt** ömmande omständigheter när det gäller asylbarn upp till 18 år. Den nya lydelsen särskilt ömmande omständigheter är vidare och sannolikheten är att fler barn därmed kommer att få stanna.

Åldersbedömning

Migrationsverket ska vid behov genomföra åldersbedömning för att fastställa åldern. Detta görs genom en medicinsk undersökning med kompletterande röntgen av handskelett och tänder. Migrationsverket har som rutin att begära uppgifter från berörd socialnämnd om dokumenterade informationer och fakta i åldersfrågan. Det går inte att överklaga Migrationsverkets åldersbedömning, men om en person överklagar beslutet i sitt asylärende, kan man överklaga åldersbedömningen. Migrationsverket kan även ändra sin bedömning om personen lämnar in godkända identitetshandlingar eller på annat sätt visar hur gammal hen är.

Efterforska familjemedlemmar

Barn har enligt konventionen om barns rättigheter rätt att vara med sin familj. Under tiden barnet är asylsökande är det Migrationsverket som ansvarar för efterforskningen. Sökandet efter föräldrarna pågår parallellt med asylutredningen och i första hand är målet att barnet ska kunna återbördas till familjen i hemlandet. Om föräldrarna befinner sig i trygghet i något annat land kan återföreningen också ske där.

Ekonomiska bistånd till barnen

Migrationsverket betalar ut dagpenning till barnen och ungdomarna så länge de är asylsökande. Migrationsverket betalar dessutom ut vissa ersättningar till barnet efter en skriftlig ansökan från god man (se Migrationsverkets hemsida). Det finns även annat som kan ersättas om Migrationsverket bedömer det som nödvändigt. Förfrågningar kan göras till den

handläggare på Migrationsverket som är tilldelad respektive barn och ungdom. Blanketter för sådana ansökningar finns att ladda ner på Migrationsverkets hemsida. Om god man inte tillträtt kan en ungdom **över 16 år** själv ansöka om ersättning.

Återvändande

Migrationsverkets beslut vinner laga kraft när det inte längre går att överklaga. Efter avslag på ansökan om asyl påbörjas återvändandearbetet. Barnet och gode mannen kallas då till Migrationsverket för ett samtal om hur återvändandet ska ske. Vid ett återvändande ska den myndighet som ansvarar för att verkställa beslutet, försäkra sig om att barnet kommer att tas emot av en familjemedlem, en utsedd förmyndare eller institutioner såsom barnhem.

Migrationsverket arbetar endast med återvändandet om barnet själv går med på att resa tillbaka. Kommer inte barnet och den gode mannen, när Migrationsverket kallar till samtal om återvändandet lämnar Migrationsverket över ärendet till polisen. Detta görs också om barnet visar att denne inte medverkar till hemresan. Processen brukar dock vara rätt utdragen och en polisanmälan sker oftast inte omedelbart.

Anvisningar till kommunerna

När ett ensamkommande barn anländer till Sverige och söker asyl erbjuds barnet i enlighet med Socialtjänstlagen ett tillfälligt boende i den kommun där de ger sig till känna för svensk myndighet. Detta innebär att samtliga kommuner i Sverige kan vara en **ankomstkommun**.

Det är dock ett antal kommuner där Migrationsverket har ansökningsenheter, Malmö, Sigtuna, Mölndal och Solna, som främst fungerar som ankomstkommuner i mottagningen. Ansvaret för socialnämnden i ankomstkommun att utreda barnets behov av stöd och skydd är inte beroende på hur länge barnets ska vistas i kommunen, men omfattningen av biståndet en ankomstkommun kan ha skyldighet att ge kan begränsas beroende på längden på vistelsen.

I januari 2012 införde Migrationsverket ett nytt system för anvisning så kallad omedelbar anvisning, vilket innebär att Migrationsverket anvisar direkt eller inte alls. När Migrationsverket anvisar ett barn är det därefter **anvisningskommunen** (vistelsekommunen) som tar över ansvaret för boende och omsorg under den tid ansökan om asyl prövas och även därefter för dem som beviljas uppehållstillstånd.

Beslut har tagits att från och med den 1 januari 2014 kommer Migrationsverket få utvidgade möjligheter till anvisning (UMA) av asylsökande ensamkommande barn. I första hand kommer man fortsätta anvisa barn till kommuner där släktingar bor, i andra hand till kommuner med överenskommelser och lediga asylplatser och i tredje hand till alla kommuner med eller utan överenskommelser, med eller utan lediga asylplatser.

Statliga ersättningar till kommunerna

Kommunerna får ersättningar för mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar av Migrationsverket. Ersättningarna betalas ut kvartalsvis i form av schablonersättningar och ersättningar för redovisade faktiska kostnader. De flesta ersättningar betalas ut fram till den dag barnet fyller 18 år oavsett om barnet beviljas uppehållstillstånd eller inte. De flesta ersättningar kan vidare betalas ut vid behov fram till 21-årsdagen. På Migrationsverkets hemsida står det exakt vilka ersättningar som kan återsökas.

Övrigt

Vid uppehållstillstånd

Om barnet får uppehållstillstånd kallas barnet med sin gode man till Migrationsverket. Om barnet tillsammans med biträde och god man anser att barnet fått uppehållstillstånd på fel grund kan beslutet överklagas. På vilken grund ett beslut givits kan påverka möjligheterna för föräldrar att senare få uppehållstillstånd på anknytning till barnet. Efter att uppehållstillstånd har beviljats och barnet har fått sitt uppehållstillståndskort (UT-kort) ska gode mannen och barnet kontakta Skatteverket för folkbokföring. Det innebär bland annat att barnet får sitt personnummer. Därefter kan god man söka id-kort via skatteverket eller banken (de är likvärdiga) och sedan även söka om bankkonto. En månad efter att uppehållstillstånd beviljats skrivs barnet ut från Migrationsverkets mottagningsenhet och ansvaret går över till kommunen. När barnet skrivs ut från Migrationsverkets mottagningsenhet upphör rätten till dagersättning och särskilt bidrag och barnets bankkort slutar att fungera. Det är därför viktigt att alla pengar på barnets konto tas ut innan barnet blir utskrivet.

Vid avslag

Om barnet får avslag på sin asylansökan kallas barnet tillsammans med gode mannen till ett samtal på Migrationsverket. Den gode mannen och barnet, tillsammans med det offentliga biträdet, får sedan ta ställning till om beslutet ska överklagas. Överklagandet ska ha inkommit till Migrationsverket senast tre veckor från den dag god man får vetskap om beslutet. Ett överklagande ska skickas till Migrationsverket, som granskar det och tar ställning till om verket har anledning att ompröva beslutet. Om Migrationsverket inte finner skäl att ändra beslutet skickas ärendet vidare till Migrationsdomstolen.

Migrationsdomstolen prövar ärendet och kan antingen fastställa eller ändra Migrationsverkets beslut. Om Migrationsdomstolen avslår överklagandet kan domen överklagas till Migrationsöverdomstolen. Migrationsöverdomstolen tar emellertid inte upp alla överklagade ärenden, utan det krävs prövningstillstånd. Det är inte alla domar som tas upp i Migrationsöverdomstolen. Den tar bara upp domar om det finns mycket starka skäl eller om en viktig laglig fråga måste prövas. Om barnet, gode mannen och biträdet istället kommer fram till att det bästa för barnet är att återvända hem kan de "nöjdförklara sig" efter beslut om avslag.

Avvikelser

- Om ett barn avviker bör god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare göra en polisanmälan. Oftast är det dock vårdgivaren som upptäcker avvikelserna och därför är det viktigt att ha rutiner för vad som ska gälla om ett barn avviker, så att alla berörda parter runt barnet – inklusive socialtjänst, skolan, Migrationsverket – omgående får kännedom om att ett barn har avvikit. Hur länge socialtjänsten ska avvakta med att avsluta ärendet avgörs från fall till fall och i samråd med berörda samarbetspartner. Om barnet påträffas innan ärendet har avslutats kvarstår anvisningskommunens ansvar.
- Om barnet försvinner i samband med beslut om, eller planering av, överföring anmäler Migrationsverket försvinnandet till polisen och ärendet överlämnas samtidigt till polismyndigheten.

Om en god man meddelar något av överförmyndarkontoren i Uppsala län att ett barn har avvikit så sätts ärendet på bevakning en tid framåt. Därefter tar överförmyndarkontoret kontakt med Migrationsverket för att höra om de avskrivit asylärendet från vidare handläggning. Om ärendet har avskrivits så tillfrågas gode mannen om denne har något att

erinra mot att godmanskapet upphör. Om gode mannen inte har något att erinra mot detta fattas ett beslut om upphörande av godmanskapet. Om gode mannen till exempel uppger att barnet håller kontakt med gode mannen och att det av olika orsaker finns anledning att låta godmanskapet bestå kan det ibland göra det.

Familjeåterförening

I de fall där ett ensamkommande barn har beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flykting eller skyddsbehövande kan föräldrar och eventuella syskon ansöka om att få återförenas med barnet i Sverige. Vissa ensamkommande barn beviljas ibland uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter och då omfattas de inte av rätten till familjeåterförening. Anledningen är att det inte föreligger något skyddsbehov för barnet i utlänningslagens mening. En förutsättning för rätten till familjeåterförening är att släktskapet kan bevisas. Om Migrationsverket anser att utredningen angående det åberopade släktskapet inte är tillräcklig erbjuder verket föräldrar och barn tillfälle att få en DNA-analys utförd. Migrationsverket står i så fall för kostnaden. Mycket viktigt och till och med avgörande är att föräldrarna och barnet lämnar **samstämmiga uppgifter** om alla familjemedlemmar som söker anknytning. I ärenden om familjeåterföreningen har man inte rätt till juridiskt biträde.

En ansökan om uppehållstillstånd lämnas in på närmaste svenska utlandsmyndighet. Barnet i Sverige kommer att bli kallad på intervju eller få frågor via mail/post. För föräldrar och syskon till ensamkommande barn kostar det pengar att ansöka om uppehållstillstånd på anknytning till barnet. Barnets förälder får besked om beslutet av utlandsmyndigheten och vid avslag kan föräldern/föräldrarna överklaga. Migrationsverket får besluta om bidrag för resekostnader för resa till Sverige för förälder eller syskon (se mer om ansökningsvillkor på Migrationsverkets hemsida).

Vid föräldrarnas ankomst

När barnets föräldrar kommer till Sverige ska de snarast vända sig till skatteverket och folkbokföra sig och få svenskt personnummer. Föräldrarna bör också kontakta Försäkringskassan och boka tid hos Arbetsförmedlingen.

Lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan under vissa förutsättningar vara tillämplig till föräldrar till ensamkommande barn:

- Barnet har beviljats uppehållstillstånd som flykting, synnerligen ömmande skäl (särskilt ömmande omständigheter) eller skyddsbehövande
- Att föräldrarna har fyllt 20 men inte 65 år
- Att de har ansökt om uppehållstillstånd på anknytning till barnet inom två år från det att barnet togs emot i en kommun.
- Om barnet beviljats uppehållstillstånd pga. tillfälligt skydd eller på grund av verkställighetshinder.

Om föräldern bosätter sig i den kommunen där barnet vistas anses den kommunen vara ytterst ansvarig enligt 2 a kap 1 § SoL för att se till att föräldrarna får det stöd och den hjälp hon eller han är i behov av. Det är socialtjänsten i den kommun som föräldrarna vistas i som har ansvar för att tillgodose behovet av stöd och hjälp med försörjning och bostad. En **månad** efter föräldern har folkbokfört upphör barnet att räknas som ensamkommande och insats från socialtjänsten kan avslutas. Det innebär också att ersättning från Migrationsverket upphör. Det **åligg**er socialtjänsten i placeringskommun att förbereda barnet på vad som händer när föräldrarna kommer och göra upp en planering samt att samverka/informera flyktingenheterna om de föräldrar som har rätt till etableringsinsatser.

En förändring i asyrförordningen gällande ersättningar innebär att även medsökande syskon till ensamkommande barn, kommer att omfattas av nya ersättningsförordningen

Om det varaktiga hindret upphör som lett till att en särskilt förordnad vårdnadshavare utsetts, kommer den biologiska föräldern finna att han eller hon enligt svensk lag inte längre är vårdnadshavare för sitt barn, till exempel om föräldern och barnet återförenas i Sverige. För att återfå vårdnaden måste föräldern väcka talan i tingsrätten enligt 6 kap.10 § FB. Barnets bästa enligt 6 kap.2 a § FB är avgörande för beslutet om föräldern ska återfå vårdnaden.

LMA-kort och ICA-kort

Mottagningsenheten beställer ett s.k. LMA-kort (Lagen om mottagande av asylsökande). Det är en tillfällig handling som visar att innehavaren är asylsökande och kortet måste ibland visas upp, exempelvis när receptbelagd medicin ska hämtas ut på apoteket. LMA-kortet innehåller bland annat namn och foto på innehavaren, men det är **inget ID-kort**. Det är enbart ett bevis för att innehavaren är registrerad hos Migrationsverket under det namn som står på kortet. LMA-kortets nummer är detsamma som barnets dossiernummer, ett nummer som är bra att känna till i kontakter med Migrationsverket, sjukvården och andra myndigheter. Vid all återsökning av utgifter som olika myndigheter haft behöver Migrationsverket barnets dossiernummer. Barnet får även ett ICA-kort för utbetalning av dagpenningen och för särskilda ersättningar som till exempel vinterkläder, glasögon och fysiska aktiviteter.

Villkor för att få pass

Om ett ensamkommande barn eller ungdom behöver ett pass och helt saknar möjlighet att skaffa ett, kan Migrationsverket i vissa fall utfärda ett främlingspass. Med ett främlingspass kan man resa till alla länder, med undantaget från att det inte går att resa till hemlandet om man fått uppehållstillstånd i Sverige på grund av att man är skyddsbehövande. Det land man ska resa till kan dock kräva visum för medborgare från vissa länder. För att få ett främlingspass krävs det att man inte kan skaffa ett hemlandspass. I de flesta fall är det inte tillräckliga skäl att det är besvärligt, tar lång tid eller är dyrt att skaffa ett hemlandspass. Har barnet eller ungdomen fått uppehållstillstånd i Sverige av skyddsskäl kan hen i princip alltid få ett främlingspass. En person under 18 år måste i de flesta fall ha vårdnadshavarens medgivande för att få ett främlingspass.

Det är även möjligt att ansöka om provisoriskt främlingspass på grund av att det inte går att utfärda ett vanligt främlingspass. Både främlingspass och provisoriskt främlingspass kostar en avgift att söka. OBS! Det är viktigt att kolla med Migrationsverket om möjligheten för den unge att få ett pass innan man ansöker. Avgiften betalas **inte** tillbaka om ansökan avslås.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ansvarar för att:

- under Migrationsverkets ledning förhandla lokalt och regionalt med kommuner, kommunalförbund och andra berörda aktörer om mottagande av ensamkommande barn.
- ha ett övergripande ansvar för beredskap och kapacitet för mottagande av skyddsbehövande med uppehållstillstånd i kommunerna, vilket inkluderar mottagningsplatser för ensamkommande barn.

Länsstyrelsen i Uppsala län samordnar ett nätverk mellan ideella sektorn och kommunerna och mellan BUP och kommunerna. Integrationshandläggaren på Länsstyrelsen bjuds också in till de befintliga nätverksgrupperna för socialtjänst, HVB och utsluss/18+ för att föra en

dialog med dem kring mottagandet och ge dem aktuell information om vad som händer på nationell nivå.

Länsstyrelsen skickar också ut nyhetsbevakning via e-post inom området nyanlända en gång i veckan med information om det regionala och nationella arbetet inom området. (Om intresse finns att ta del av nyhetsbevakningen ta kontakt med integrationshandläggarna på Länsstyrelsen).

Kommunen

Kommunen ansvarar för att:

- utreda barnets behov.
- fatta beslut om insatser och placering i lämpligt boende; familjehem (inklusive privat placering), jourhem eller HVB (Hem för vård eller boende) samt de särskilda ungdomshemmen.
- utse god man
- se till att barnet får skolundervisning
- vid uppehållstillstånd anmäla om särskild förordnad vårdnadshavare
- efter ett beviljat uppehållstillstånd ansvara för fortsatta insatser under barnets uppväxt och för barnets integration.
- efterforska var barnets familjemedlemmar finns.

Utreda barnets behov

När en anvisning kommer till en kommun om ett ensamkommande barn (ej barn i eget boende) inleder socialtjänsten en utredning enligt 11:1 SoL och tar även ett beslut om placering. Syftet med utredningen är att ta reda på barnets situation, behov av omvårdnad och besluta om barnets boende. Information från skola, HVB, god man, hälsovård- och sjukvård och andra berörda instanser ska också inhämtas. Socialnämnden har högst fyra månaders utredningstid. Barns Behov i Centrum (BBIC), är ett verksamhetssystem som används av socialtjänsten vid utredning av barns sociala situation och vid uppföljning av socialtjänstens insatser.

Socialtjänsten kan, om behov finns, bereda vård av en ungdom under 20 år, utan samtycke enligt Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Grunderna för omhändertagande kan vara bristande hemförhållanden eller den unges egna vårdslösa beteende.

Vid vård i familjehem eller HVB ska det sedan den 1 januari 2013 finnas en särskild utsedd socialsekreterare. I Socialstyrelsens allmänna råd står det att barnet eller den unge bör besökas av en socialsekreterare minst fyra gånger per år för enskilda samtal. I samma föreskrifter och allmänna råd står även att socialnämnden ska ge barnet som är placerat i HVB eller familjehem aktuella kontaktuppgifter till den socialsekreterare som handlägger hans ärende. Information ska även ges om hur man når en tillsynsmyndighet.

Olika former av placeringar

Vid placering på HVB, i familjehem eller i jourhem ska en vårdplan upprättas. Vårdplanen bör finnas på plats samma dag vården inleds. Planen ska ta upp åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för, beskriva de särskilda insatser som behövs, möjlighet till kontakt med anhöriga samt målet med vården. Kopplat till vårdplanen är den så kallade genomförandeplan. Genomförandeplanen konkretiserar innehållet i vårdplanen och beskriver hur de olika behoven ska tillfredställas och med vilka insatser. Den bör upprättas senast två veckor in i placeringen. Genomförandeplanen ska följas upp minst var sjätte månad.

Socialtjänsten bör informera vårdgivaren om olika aktörers uppdrag, till exempel god man, familjehem, särskilt förordnad vårdnadshavare.

Jourhem

De ensamkommande barnen kan anvisas av Migrationsverket till släktingar eller bekanta i en kommun. Socialförvaltningen får då uppgifter av Migrationsverket att ett barn vistas hos en familj i kommunen och ska utreda om familjen är lämplig för en placering. Socialtjänsten bör omgående göra ett hembesök hos släktingfamiljen när de får uppgift på att ett barn vistas hos en familj i kommunen. Detta bör göras samma dag som ärendet aktualiseras. Om förhållandena i hemmet bedöms godtagbara och barnet vill bo hos släktingen ska ett beslut om tillfällig placering i s.k. jourhem tas under tiden barnavårdsutredning pågår. God mans medverkan är central för handläggningen då denna ska samtycka till planeringen och den tillfälliga placeringen hos släktingen. Familjen ska sedan ta beslut om de önskar bli familjehem eller ha barnet privat placerat hos sig. Socialnämnden är också skyldig att erbjuda utbildning till jourhemmet.

Privat placering

En privat placering är då ett barn bor hos en släkting med socialnämndens medgivande, vilket innebär att nämnden försäkrat sig om att förhållandena är tillfredsställande i det hem barnet ska bo. Det kvarstår dock nämnden att överväga var sjätte månad om privatplaceringen fortfarande behövs. Barn som placeras privat bedöms inte ha något vårdbehov, varför ersättning inte utgår från socialnämnden. Socialstyrelsen är tveksam till privat placering av ensamkommande barn. Dels utifrån en rättsäkerhetsaspekt, då socialtjänsten inte kan vara helt säker på att det är föräldrarnas eget beslut, dels utifrån aspekter som handlar om hälsa och utveckling och att barnet får det stöd det verkligen behöver.

Familjehem

Ett familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot ett barn för stadigvarande vård och fostran och vars uppdrag inte är yrkesmässigt. Ett familjehem kan vara en släkting eller okända personer. I socialtjänstlagen står det att vid en familjehemsplacering ska en familjehemsutredning göras, socialtjänsten ska lämna familjen råd, stöd och annan hjälp som den behöver för att klara uppdraget samt att socialnämnden ska erbjuda utbildning för familjehemmet. Socialnämnden betalar ersättning till familjehemmet i form av ett arvode och en omkostnadsersättning. Socialsekreteraren **måste ge ingående information** om vad det innebär att vara familjehem åt ett ensamkommande barn och om god mans/särskilt förordnad vårdnadshavares uppdrag. God man ansöker i sin egenskap av ställföreträdande för barnet om vård i familjehem.

HVB

Majoriteten av de ensamkommande barnen anvisas till HVB i kommunal eller enskild regi. Ett HVB är ett hem inom socialtjänsten som tillhandahåller vård eller behandling i förening med ett boende.

På ett HVB som tar emot barn och ungdomar som inte fyllt 18 år ska det finnas personal tillgänglig dygnet runt i verksamhetens lokaler. Personalen ska ha den utbildning och erfarenhet samt personliga lämplighet som krävs. Ansvaret för att det enskilda barnets behov hälso- och sjukvård och tandvård bevakas och görs tillgänglig ligger på den som förestår HVB-hemmet.

HVB ansvarar för den dagliga omsorgen och samordnar livet runt barnen vad gäller skola, hälsovård, fritidsaktiviteter m.m. Det innebär till exempel att HVB ansvarar för att följa med barnet till Migrationsverket och ska finnas med vid en akut inläggning inom barn- och ungdomspsykiatri. Det är dock viktigt att allt sker i samverkan med god man/särskilt förordnad vårdnadshavare, för att hitta bra gemensamma lösningar kring barnet. HVB bör även i samråd med skolan säkerställa att barnet lär sig simma.

Utluss/18+

Om en ungdom får uppehållstillstånd och är över 18 år (eller 17 år och anses vara mogen för eget boende), och bedöms vara i behov av, kan hen placeras i så kallad utluss/18 + verksamhet. Ungdomarna bor i egen lägenhet/korridorboende med stöd av personal några dagar i veckan. Utluss/18+ stöttar ungdomen med t.ex. läxhjälp myndighetskontakter, blanketter, stöd i det egna boendet, samtalskontakt eller bara vara medmänniskor i det nya landet.

Ungdomar som inte har fyllt 18 år kan aldrig vara part i ett hyresavtal, utan då är det barnets god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare som måste företräda barnet. För en insats i form av stöd-, tränings- eller utlussningslägenheter som inte ingår i en HVB verksamhet finns inte någon särskild reglering liknande det som finns för HVB och familjehem. Kravet på genomförandeplan gäller både barn och unga, men det finns inget lagstadgat krav på att nämnden var sjätte månad ska överväga vården med stöd av SoL för personer mellan 18 och 21 år, men vården ska likväl följas upp.

Efter placeringen upphört

Från och med januari 2013 har skyddet för placerade barn stärkts ytterligare i socialtjänstlagen. Socialtjänsten har ett uttalat ansvar att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan placeringen har upphört. Om en ung person efter placeringen ska ha ett eget boende, bör nämnden tillgodose hans eller hennes behov av stöd och hjälp med frågor om ekonomi och med att ordna bostad, studier eller arbete. Planeringen för en individuellt anpassad utlussning och vad som sedan ska ske behöver påbörjas i god tid.

God man

God man träder in i barnets föräldrars ställe såsom vårdnadshavare och förmyndare och ansvarar för barnets alla angelägenheter, personliga såväl som ekonomiska och juridiska. Däremot har den gode mannen inget ansvar för dagliga omsorgen och vården och denne har heller ingen försörjnings-skyldighet. Överförmyndaren har ingen skyldighet att inhämta yttrande avseende hur gode män fungerar i sina kontakter med barnen från boende, socialtjänst, skola med flera. Det kan dock vara lämpligt med ett samarbete med HVB-hemmen, skolpersonal och socialsekreterare.

God man omfattas inte av någon tystnadsplikt. Det ligger dock i uppdragets natur att den som är god man inte bör föra vidare något som barnet har berättat i förtroende eller föra vidare känslig information som kan skada barnet. I 2 § lag god man för ensamkommande står det att ” god man skall i vårdnadshavares och förmyndares ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter.” Detta innebär också att god man bör få veta saker som framkommer i t.ex. ett veckosamtal som skulle ha berättat för en förälder. Ungdomen behöver inte generellt samtycka till att god man underrättas om uppgifter jämför förälder, men rör det särskilt integritetskänsliga uppgifter av personlig art bör ungdomen tillfrågas om samtycke.

Utse god man

Överförmyndarens huvuduppgift är att vara tillsynsmyndighet över de gode männen. Det är överförmyndaren i den kommun där barnet vistas som rekryterar, informerar, förordnar och entledigar gode män. Det är också överförmyndaren som beslutar om vilket arvode som ska utgå för uppdraget. När en ansökan om god man har inkommit ska överförmyndaren enligt lagstiftningen skyndsamt förordna en god man.

När överförmyndaren rekryterar god man för ensamkommande barn ska särskilt hänsyn tas till barnets utsatta situation. Den gode mannen måste ha goda kunskaper i hur det svenska samhället fungerar, behärska det svenska språket, ha kunskap i barn- och ungdomars utveckling samt asylprocessen. Överförmyndaren har enligt lag rätt att inhämta uppgifter ur belastningsregistret och har även möjlighet att ta del av kronofogdens och socialregister. Barnet måste inte godkänna den gode mannen. I lag om god man för ensamkommande barn framgår att överförmyndaren i ett ärende om förordnande av god man skall ge barnet tillfälle att yttra sig, om det kan ske. Överförmyndaren måste inte träffa barnet och gode mannen.

I de fall barnet redan har en god man från en tidigare vistelsekommun övertar överförmyndaren i den nya vistelsekommunen myndighetsutövningen. I det fall barnet redan har en god man från en tidigare vistelsekommun övertar överförmyndaren i den nya vistelsekommunen myndighetsutövningen. God man från den tidigare kommunen kvarstår men uppmanas oftast att begära sig entledigad på grund av att det allmänt anses att geografisk närhet är viktigt för att god man skall kunna utföra sitt uppdrag på ett bra sätt. Om god man i den tidigare kommunen begär sig entledigad inleder Överförmyndaren ett bytesärende.

God mans uppdrag

God man ska i sin roll företräda barnet juridiskt gentemot socialtjänsten, skolverket och andra myndigheter. Det innebär bland annat att god man ska förvissa sig om att barnet får den omvårdnad från samhället som hen har rätt till. God mannen ska inte sköta den dagliga omsorgen om barnet, som att handla mat, tvätta kläder, skjutsa barnet till skolan eller Migrationsverket. God man har både skyldighet och rättighet att ha inflytande över barnets insatser och hur de utformas. God man har rätt att bestämma om barnets boende. God man ska vara delaktig i barnets skolgång och delta på utvecklingssamtal.

God man ansvarar för att ansökan om uppehållstillstånd lämnats in och att barnen får ett juridiskt biträde under asylprocessen. Barn som omfattas av Dublinförordningen har inte rätt till offentligt ombud, utan då måste den gode mannen vara beredd att även vara juridiskt ombud för barnet, vilket förutsätter kunskaper om detta. God man följer med barnen vid besök hos Migrationsverket och vid besök hos det juridiska biträdet. God man ansvarar för barnens ekonomi genom att till exempel ta hand om bankkort och ansöka om pengar vid behov. Om barnet har varit utsatt för eller har begått ett brott är det god man som har ansvar att biträda barnet vid förhör, utredning, domstolsförhandling eller liknande. En god man ansvarar inte för vare sig efterforskning eller återvändande för barnets räkning. Den gode mannen ska dock medverka till att kontakter kan tas med barnets familj, vilket ofta görs via Röda Korset.

För att uppfylla det lagstiftaren tänkt sig för uppdraget, behöver den gode mannen som regel vara med vid olika utredningssamtal och möten. Socialtjänsten, vårdgivaren, skolan och hälso- och sjukvården med flera bör ha perspektivet att kring de frågor där verksamheten annars skulle ha samarbetat med barnets föräldrar, ska man när det gäller ett ensamkommande barn samarbeta med gode mannen.

Entledigande av god man

Det är överförmyndaren som entledigar god man och ett godmanskap skall upphöra:

- om barnets förälder eller någon annan vuxen person som får anses trätt i föräldrarnas ställe anländer till Sverige och är i stånd att utöva förmynderskapet och vårdnaden.
- om barnet varaktigt lämnar Sverige,
- om en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken utses för barnet,
- om det är uppenbart att god man inte längre behövs.
- om god man missköter sitt uppdrag.

När barnet fyller 18 år upphör godmanskapet utan särskilt beslut.

Skolgång

Alla barn i Sverige, även asylsökande, papperslösa och gömda, har rätt att gå i skolan. Dessa barn har dock inte skolplikt. Skolan är oerhört viktig för barns utveckling och ger möjlighet för barn att skaffa sig en utbildning och i framtiden ett arbete. Socialstyrelsen och Skolverket har tagit fram en vägledning ”Placerade barns skolgång och hälsa”, där ges en tydlig bild av att en lyckad skolgång är en **nyckelfaktor** för att undvika framtida psykosociala problem hos placerade barn.

Socialnämnden ska verka för att de placerade barnen får lämplig utbildning. Respektive kommun ska inom en månad erbjuda plats på grundskola eller gymnasieskola i kommunen eller närliggande kommuner enligt samma regelverk som gäller för kommunens övriga barn. Barnen har rätt till undervisning i samma innehålls- och tidsomfattning som folkbokförda barn och till särskilt stöd. Rätten till utbildning i gymnasieskola eller gymnasiesärskola gäller endast om den påbörjas innan barnet fyllt 18 år. Boendena har den dagliga kontakten med skolan och följer upp barnets skolgång. Skolan och kontaktpersonen på boendet ansvarar för att god man kontinuerligt får information från skolan.

Skolan ska erbjuda tydliga rutiner för mottagandet av barnen och använder sig av en introduktionsplan i arbetet med barnen. Utbildningen ska utgå från barnens individuella behov och förutsättningar. Det är vidare essentiellt att skolan erbjuder målgruppen fördjupad studie- och yrkesvägledning. I samband med att barnen själva börjar förstå hur det svenska skolsystemet är upplagt ska de individuella behoven och barnens egna önskemål stå i centrum för val av vidare skolgång.

Skolan är skyldig att ge nyanlända elever studiehjälp på modersmålet om behov finns. Goda kunskaper i modersmålet gagnar lärandet av svenska, andra språk och andra ämnen i och utanför skolan. Skollagen säger att en elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om: språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Om Socialtjänsten befarar att ett ensamkommande barn inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska rektorn utreda detta och om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas. Samverkan mellan skola,

vårdgivare, god man/SFV är av mycket stor vikt och speciellt när en ungdom har skolfrånvaro.

Särskilt förordnad vårdnadshavare (SFV)

När ett ensamkommande barn beviljas uppehållstillstånd ska barnet betraktas som vilken minderårig medborgare som helst. Det är vistelsekommunen, vilket oftast är folkbokföringskommunen, som har ansvar för att en särskilt förordnad vårdnadshavare tillsätts. En SFV skall normalt inte tillsättas om barnet inom kort fyller 18 år, praxis har varit att om barnet hunnit bli 17,5 år så kvarstår den gode mannen till 18-årsdagen. Ett annat skäl kan vara att man har säkra uppgifter på att barnets föräldrar har beviljats uppehållstillstånd för familjeåterförening och är på väg till Sverige.

Socialnämnden ska väcka talan eller anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare hos tingsrätten. Utredningen mynnar ut i ett förslag till beslut där socialnämnden föreslås göra en framställan till tingsrätten om att den tilltänkta SFV:n förordnas som vårdnadshavare för barnet.

Den särskilt förordnade vårdnadshavaren har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som barnets personliga angelägenheter. Det kan t.ex. innebära att bestämma vilken skola barnet ska gå i, barnets hälso- och sjukvård, fritidsaktiviteter. SFV har också ansvar för att barnets behov av umgänge med föräldrar kan tillgodoses, till exempel genom skype, telefon. Barnbidrag kan först betalas ut sedan en särskilt förordnad vårdnadshavare utsetts. Om en SFV har flera ensamkommande barn har de ändå inte rätt till flerbarnstillägg från Försäkringskassan. Det finns i dagsläget inget lagstöd för att en SFV har rätt till arvode för sitt uppdrag. Sveriges kommuner och landsting (SKL) rekommenderar dock att SFV blir skäligen ersatt för uppdraget.

Efterforska familjemedlemmar

Om barnet beviljas uppehållstillstånd anses socialnämnden – efter att uppehållstillstånd beviljats – ha en skyldighet att efterforska var barnets familjemedlemmar finns. Detta följer av den bestämmelse i socialtjänstlagen som stadgar att vården bör utformas så att den främjar barnets samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön. Migrationsverket är skyldigt att vid behov bistå socialnämnden i socialtjänstens efterforskning av familjemedlemmar till ensamkommande barn som har beviljats uppehållstillstånd. Vid ett eventuellt samarbete kring efterforskning mellan socialnämnden och Migrationsverket är det dock viktigt att socialsekreteraren är uppmärksam på eventuella risker för barnets anhöriga som ett efterforskande kan medföra. Röda Korset har även nätverk som möjliggör för dem att söka efter saknade människor. Efterforskningsverksamheten är kostnadsfri. Endast privatpersoner, inte myndigheter, kan ansöka om hjälp med efterforskning.

Övrigt

Barn utsatta för människohandel

Länsstyrelsen i Stockholms län genomförde 2012 en nationell kartläggning av barn utsatta för människohandel. Totalt registrerades 166 barn och av dessa barn är cirka 15 procent ensamkommande asylsökande barn. De var alla boenden på HVB eller i familjehem. Barnen kan delas upp i två grupper. I den ena gruppen ingår de barn som varit utsatta för människohandel på väg till Sverige och i den andra barn som utsatts för människohandel i Sverige. Sedan 2008-2012 har cirka 1000 barn avvikit, varav 400 barn har kommit till rätt. 600 barn är fortfarande försvunna.

En utredning ska **alltid öppnas** vid misstanke om att ett barn är utsatt för brott, såsom människohandel. I kartläggningen har man sett att socialtjänstens dokumentation är bristfällig och det därför är av stor vikt att socialtjänstens dokumentationsskyldighet förtydligas när det gäller barn som vistas tillfälligt i kommunen. Finns det risk för att barnet försvinner eller utsätter sig för fara bör ett **omedelbart omhändertagande** göras. En polisanmälan ska även göras vid misstanke. Viktigt att veta är även att förundersökningsledaren (åklagare eller polis) kan ansöka om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för barnet, om det behövs för utredning av ett brott.

Faktorer att särskilt uppmärksamma kan vara: Är barnet borta mycket från boendet utan bra förklaring, har vuxna kontaktat barnet eller hämtat barnet från boendet och uppgett släktskap, kommer fler barn med samma historia, påträffas barnet i samband med stöld eller tigger samt finns en anhörig som för barnets talan.

Socialtjänsten skyldighet att lämna uppgifter

Socialtjänsten har uppgiftsskyldighet enligt utlänningslagen. Om Migrationsverket, en migrationsdomstol, Migrationsöverdomstolen, regeringen, en polismyndighet eller Säkerhetspolisen begär uppgifter från socialnämnden om ett ensamkommande barns personliga förhållanden och uppgifterna behövs för att avgöra ärendet om uppehållstillstånd, eller för att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning¹, är socialnämnden skyldig att lämna uppgifter.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen ansvarar för att:

- tillsyn av det kommunala mottagandet av ensamkommande barn, vilket innebär tillsyn av socialtjänst, kommunala och privata HVB.
- tillsyner ska ske minst två gånger per år, en anmäld och en oanmäld.

Den 1 juni 2013 bildades den nya myndigheten Inspektionen för vård och omsorg (IVO), som tar över tillsynsverksamheten från Socialstyrelsen.

Landstinget

Landstinget ansvarar för att:

- asylsökande ensamkommande barn får samma hälso- och sjukvård inklusive barnpsykiatrisk vård och tandvård som övriga barn bosatta i Sverige.
- efter fyllda 18 år bedöms dessa barn, **om de fortfarande är asylsökande**, som vuxna och ska då endast ges omedelbar vård eller vård som inte kan anstå. Då upphör även landstingets skyldighet att bland annat ge förebyggande vård.

Migrationshälsan Cosmos

Verksamheten drivs av Primärvården, Landstinget i Uppsala län som på uppdrag av Migrationsverket, erbjuder hälsosamtal till alla asylsökande i Uppsala län. På Cosmos arbetar det sjuksköterskor, sjukgymnaster, barnmorskor, läkare och undersköterskor. Hälsosamtalet hos en sjuksköterska är frivilligt. Samtalet sker i enskilt rum med stöd av tolk, ca 45 min. Information ges om det svenska

¹ Från och med den 31 mars 2006 används termen avvisning för ett avlägsnandebeslut som meddelas inom tre månader efter den första ansökan om uppehållstillstånd efter utlänningens ankomst till Sverige. Termen utvisning används för avlägsnandebeslut som meddelas efter dessa tre månader. Utvisning används också när domstolar beslutar att utlänningar som har begått brott av en viss svårighetsgrad ska föras ut ur Sverige.

hälso- tand- och sjukvårdssystemet. Det görs en kartläggning av den fysiska, psykiska och sociala livssituationen samt om vaccinationsstatus.

Röda Korsets behandlingscenter

Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade i Uppsala, är till för dem som till följd av krig, förföljelse och tortyr har svårt att sova, känner dig stressad, orolig, rädd, ledsen eller om livet känns hopplöst. Centret tar emot personer från 14 år, är asylsökande, lever gömd eller har fått permanent uppehållstillstånd.

Behandlingscentret erbjuder en bred kompetens och arbetar utifrån flera psykoterapeutiska inriktningar. Centret utför mindre psykologiska bedömningar och större psykologiska utredningar av individer som faller inom målgruppen. Utredningen utmynnar alltid i en skriftlig sammanfattning med konkreta åtgärdsförslag.

Utöver individuella terapier arbetar centret även bland annat med pedagogiska och stödjande insatser på gruppboenden för ensamkommande ungdomar. Ungdomarna får information om och möjlighet att samtala kring vanligt förekommande symptom när man varit med om svåra upplevelser samt hur han eller hon kan förhålla sig när situationen upplevs svår. Behandlingscentret erbjuder också handledning, föreläsningar och utbildningar till personalgrupper som möter krigs- och flyktingtraumatiserade migranter i sitt arbete

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

Barn- och ungdomspsykiatriens uppdrag är att i samverkan med vårdnadshavare och första linjens hälso- och sjukvårdande instanser erbjuda specialiserad bedömning/bedömning/utredning för ungdomar. Verksamheten tar emot barn och unga upp till 18 år. BUP är en specialistorganisation som arbetar med "ren" psykiatrisk problematik, vilket betyder en psykiatrisk diagnos med behov av behandling på specialistnivå. BUP har dels öppna mottagningar, dels akutmottagningar.

Akutmottagningen är tillgänglig dygnet runt per telefon eller för besök och dit kan man vända sig om man är behov av omedelbar psykiatrisk kontakt. Man har alltid rätt att få en bedömning på plats, men det kan vara bra att ringa och rådgöra med behandlare innan man åker in. På akutmottagningen erbjuder man bedömningssamtal tillsammans med läkare och omvårdnadspersonal. Efter bedömning finns möjligheten att bli inlagd på avdelningen. Det finns sex akutplatser för Uppsala län.

I Uppsala län har BUP öppna mottagningar på följande orter: Tierp (ansvarar för Älvkarleby), Östhammar, Enköping (ansvarar för Håbo) samt Kungsgärdet Uppsala (ansvarar för Knivsta och Heby). På Svartbäckens mottagning i Uppsala har man specialistkompetens inom trauma och depression/ångest. Inom BUP finns **Trossen**, ett länsövergripande nätverk som i respektive kommun arbetar med barn som kan ha upplevt trauma och övergrepp.

Om BUP bedömer att en ungdoms psykiska mående inte tillhör BUP:s uppdragsområde hänvisar de till andra instanser som till exempel primärvården (Cosmos), elevhälsan, råd och stöd inom socialtjänsten samt Röda Korsets behandlingscenter.

Idéburen sektor

Den idéburen sektor är en viktig aktör på integrationsområdet som kan stå för kompletterande insatser i förhållande till kommuners och myndigheters arbete med integration och etablering. Bland annat kan föreningslivet vara en levande skola i demokrati och det är mycket betydelsefullt i skapandet av nätverk mellan människor och även kan ge värdefulla kontakter

till samhälls- och arbetslivet. Socialt stöd till våra ensamkommande är centralt för en snabb och god etablering i samhället och detta är den ideella sektorn bäst på att sköta. Exempel på insatser som den ideella sektorn i några av länets kommuner gör är att ordna med läxläsning, fritidsaktiviteter för ungdomar, samhällsinformation, mötesplatser.

För att sprida goda exempel i hur man som förening kan arbeta för integration i samhället och för att få föreningslivets olika aktörer att känna till varandra och samordna sina insatser kring målgruppen startade Länsstyrelsen i Uppsala län ett regionalt nätverk mellan kommunerna och den ideella sektorn under december 2012. Nätverket kommer att mötas 1-2 gånger per år på Länsstyrelsen och förutsättningslöst diskutera vad som görs, vilka behov av insatser man identifierat och på vilket sätt man kan jobba gemensamt för samma mål att få in fler nyanlända i det "ordinarie föreningslivet" samt få fler föreningar som aktivt verkar för en ökad mångfald och integration i samhället.

Rätten till tolk

Att få stöd och hjälp i att göra sig förstådd och ges möjligheten att förstå är en mycket viktig del av kommunens service till medborgarna. En kompetent tolk är en grundförutsättning för att medborgare som inte talar samma språk ska förstå och bli förstådda. Flera lagar styr rätten till stöd och hjälp av en tolk. I förvaltningslagen 8 § står det "När en myndighet har att göra med någon som inte behärskar svenska...bör myndigheten vid behov anlita tolk". Rätten till tolk regleras även i Hälso- och sjukvårdslagen och Rättegångsbalken.

Forskningsgenomgång

Nedan följer en genomgång av forskning och rapporter på svensk, europeisk och internationell nivå som berör målgruppen ensamkommande barn och ungdomar.

Skola

Att främja nyanlända elevers kunskapsutveckling – med fokus på samverkan, organisation samt undervisningens utformning och innehåll, Skolverket, 2012

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2746>

En undersökning bland lärare till ensamkommande flyktingbarn, UR/Rädda Barnen, 2011

[http://www.rb.se/SiteCollectionDocuments/Rapporter/Svenska%20rapporter/Statistiskundersökning lärare till ensamkommande%20flyktingbarn.pdf](http://www.rb.se/SiteCollectionDocuments/Rapporter/Svenska%20rapporter/Statistiskundersokning%20l%C3%A4rare%20till%20ensamkommande%20flyktingbarn.pdf)

Nyanlända och lärande – En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan, Vetenskapsrådet, 2010

<http://www.vr.se/download/18.5adac704126af4b4be2800017840/1271168413160/Rapport+6.2010.pdf>

Utbildning för nyanlända elever – rätten till en god utbildning i en trygg miljö, Skolinspektionen, 2009

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/Nyanlanda-elever/Nyanlanda-elever.pdf>

Människohandel

Barn utsatta för människohandel, Länsstyrelsen i Stockholms län, 2012

http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2012/Webbversion_Rapport_2012_27_Barn_utsatta_for_manniskohandel.pdf

Mottagande, första tiden i Sverige

De osynliga barnen – Rapport om ensamkommande barn och deras boende under asylprocessen, UNICEF, 2010

<http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/de-osynliga-barnen-2010.pdf>

Ensam och flyktingbarn – barnet och socialtjänsten om den första tiden i Sverige, FoU Södertörn, 2012

http://www.fou-sodertorn.se/index.php?s=file_download&id=94

I transit – ensamkommande barn berättar, Malmö stad, 2012

<http://www.malmo.se/download/18.d8bc6b31373089f7d9800077680/Ensamkommande+flyktin gbarn.pdf>

Så här förbättrar kommunerna mottagandet av ensamkommande asylsökande barn, Barnombudsmannen, 2010

<http://www.barnombudsmannen.se/Global/Publikationer/kommundialog%20ensamkommande%20barn.pdf>

Right to asylum for unaccompanied minors in the European Union, France terre d'asile (m.fl.), 2012

<http://www.france-terre-asile.org/images/stories/mineurs-isoles-etrangers/final-report-mie-en-2012.pdf>

Samordning och ansvarsområden

Ensamkommande barn i Stockholms län – Samordning av kommunstöd och kommunsamarbete, Kommunförbundet Stockholms Län (KSL), 2011

<http://www.ksl.se/download/18.519b8f6b132ea9f0892800028742/Slutrapport-ensamkommande-barn-oktober-2011.pdf>

Ett gemensamt ansvar för ensamkommande barn och ungdomar, Migrationsverket, 2012

http://www.migrationsverket.se/download/18.78fcf371269cd4cda980004286/ensamkommandebarn_sv.pdf

Gemensam handlingsplan gällande hantering av ensamkommande asylsökande barn och ungdomar som reser in via Arlanda och avviker eller riskerar att avvika från kommunala boenden, Polismyndigheten i Stockholms län, 2008

http://ensamkommandebarn.skl.se/MediaBinaryLoader.axd?MediaArchive_FileID=c7c88110-2479-454c-91fe-f172a3e808a6&MediaArchive_ForceDownload=true

Rollen som god man

Core Standards for guardians of separated children in Europe, Defence for Children (m.fl.), 2011

<http://www.defenceforchildren.nl/images/69/1632.pdf>

Oklart uppdrag – Om rollen som god man för ensamkommande flyktingbarn, Rädda Barnen, 2010

<http://www.rb.se/SiteCollectionDocuments/Rapporter/Svenska%20rapporter/Oklart%20uppdrag%20v2.pdf>

Towards a European Network of Guardianship Institutions, NIDOS Foundation, 2010

<http://www.epim.info/wp-content/uploads/2011/02/ENGI-Report-Towards-a-European-Network-of-Guardianship-Institutions.pdf>

Fallstudier

Som vilket barn som helst – Erfarenheter av 25 års mottagande av ensamkommande flyktingbarn i Härnösand, Kommunförbundet/FoU Västernorrland, 2012

<http://www.fouvasternorrland.se/Filer/Rapporter/Som-vilket-barn-som-helst.pdf>

Skolverksamhet för ensamkommande barn i Malmö stad – en intervjustudie, Malmö stad, 2012

<http://www.malmo.se/download/18.d8bc6b31373089f7d9800042679/Skolverksamhet+f%C3%B6r+ensamkommande+barn+i+Malm%C3%B6+stad+slutgiltig+version.pdf>

Barnets rättigheter

Tillsynsrapport 2012 – Hälsa- och sjukvård och socialtjänst, Socialstyrelsen, 2012

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18687/2012-4-20.pdf>

Tolken – en kulturell mellanhand, Lunds universitet/Medborgarskolan Syd, 2011

http://www.tolkprojektet.se/Rapport_7_september_2011.pdf

Delrapport om genomförandet av handlingsplanen för underåriga utan medföljande vuxen, Europeiska kommissionen, 2012

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0554:FIN:SV:PDF>

Protecting children on the move, UNHCR (m.fl.), 2012

http://images.savethechildren.it/IT/f/img_publicazioni/img186_b.pdf

Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, European Union Agency for Fundamental Rights, 2010

http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

Statement of Good Practice, Separated Children in Europe Programme, 2010

http://www.separated-children-europe-programme.org/good_practice/SGP_2009_final_approved_for_print.pdf

Sweden's fifth periodic report to the UN Committee on the Rights of the Child, on the implementation of the Convention on the Rights of the Child 2007–2012, Regeringskansliet, 2012

<http://www.government.se/content/1/c6/19/79/61/75042b22.pdf>

Unaccompanied children in Europe: issues of arrival, stay and return, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 2011

<http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12539.pdf>

Viktiga länkar

Länkar som berör området ensamkommande barn och ungdomar.

Länsstyrelsen i Uppsala län

<http://www.lansstyrelsen.se/upsala/Sv/manniska-och-samhalle/integration/ensamkommande-barn-och-ungdomar/Pages/default.aspx>

Länsstyrelsen (nationellt)

www.lansstyrelsen.se/integration

Socialstyrelsen

<http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/placeradebarnochunga/ensamkommande-barn-unga>

Migrationsverket

www.migrationsverket.se

SKL

<http://ensamkommandebarn.skl.se/>

Röda Korsets behandlingscenter

<http://www.redcross.se/kontakt/behandlingscenter/>

Landstinget BUP

<http://www.akademiska.se/bup>

Landstinget Migrationshälsan Cosmos

<http://www.1177.se/Uppsala-lan/Hitta-varld/Uppsala/Kontakt/Migrationshalsan-Cosmos-Uppsala/>

Länsbarnombudsmannen

www.boiu.se

Skolverket

www.skolverket.se

Information om Sverige

www.informationsverige.se